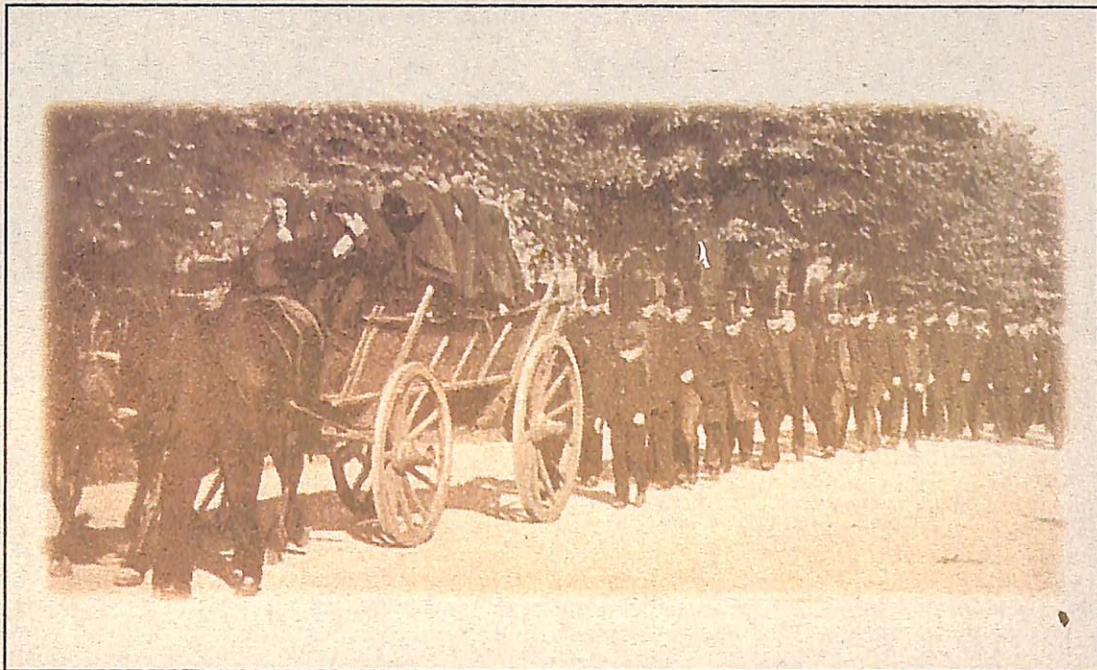

Naoberhulp was eigenlijk naoberplicht

Doodeenvoudig

De dood staat 'in the picture'. Het definitieve afscheid komt uit de taboesfeer en nieuwe rouwrituelen steken de kop op. In deze aflevering van 'Doodeenvoudig' kijken we eerst nog eens naar oude Noordelijke begrafenisrituelen, zoals die plaatsvonden voor de Tweede Wereldoorlog

▲ De typische naoberbegraving ging gepaard met de boerenwagen.

Foto: Archief DGP

wederzijden drie nabers mogen gebruiken, en niet meer uit ieders huis dan twee personen, een mans en een vrouwspersoon; en bij het ter aarden besteden van het lijk zullen ten wederzijden van het sterfhuis, acht nabers moeten compareren om het lijk te helpen begraven, met het kleppen van de klok voort compareren, op een boete van 12 stuiver. En het gewone boer-bier word afgeschafft.

En hoewel het afschaffen van het bier lijkt te duiden op het tegengaan van drankmisbruik tijdens begrafenis was het tegendeel eerder het geval: de boetes van de niet-hulpverleners werden onmiddellijk omgezet in jenever voor de wel-hulpverleners.

En zo kwam de naoberhulp velen nog duur te staan, want de uit burenen gerecruteerde kistenmakers, lijkhemdenaasters, afleggers, aanzeggens, dragers en klokkenkleppers moesten naast veel drank ook nog eens overdadig van voedsel voorzien worden.

Sommige regelementen reppen dan ook van twee speciale kooknaobers, die werkelijk dagenlang in de weer zijn met de bereiding van aardappelen, stokvis, rijstebrij en bier met gekookt tarwemeel en beschuit.

Tegen de tijd dat de hele gemeenschap het sterfgeval aangezegd was, lag de dode, omgeven door stro, in een versgenaaid hemd in de kist op de deel. In het woongedeelte van het huis waren de spiegels en klokken afgedekt met zwarte doeken en werden de vensters ge-

sloten, terwijl bij alle naobers de luiken aan de kant van het sterfhuis uit solidariteit geheel uit de scharnieren werden gelicht.

Het waken en wachten op de teraardebesteding nam nu een aanvang.

De boerenkar en het daarvoor gespannen paard reed op een van de volgende dagen, omfloerst met zwarte stof, het erf op, waarna de naoberdragers de kist optasten en gevolgd door familie en kennissen in sobere processie richting kerkhof gingen. In vergelijking met de uitgebreide voorbereidingstijd ging de plechtigheid tamelijk snel, want na domie's preek en het met touwen laten vieren van de kist was het al weer rap aan de maaltijd in het sterfhuis.

Naoberhulp was met recht een goede zaak: de buurt had ook zeker weer voor een week te eten en te drinken.

Goed beschouwd is het dan ook de welvaart en de komst van de auto en niet de komst van de import in de noordelijke dorpen geweest die de aloude naoberhulp om zeep gebracht heeft, omdat de boerenlijkwagen op den duur niet sjiek genoeg werd geacht.

Na de oprichting van lijkwagenverenigingen schoten de uitvaartverenigingen en weer later de commerciële uitvaartverzekeringen als paddestoelen uit het graf, waardoor uiteindelijk het lot van de naoberbegravingen definitief werd bezegeld.

92 23 - 1 - 96

Tot aan de opkomst van de uitvaartverenigingen en verzekeraars was men in het Noorden voor een begrafenis geheel aangewezen op burenhulp. Deze Naoberhulp, die in de Nieuwe Drentse Volksalmanak uit 1947 nog omschreven wordt als 'de verwerkelijking van de apostolische vermaning: Draagt elkanders lasten en vervult alzo de wet van Christus', kwam vooral in beweging bij geboorte, huwelijk, ziekte, oogst, schade en dood.

Door **Margot de Jong en Martin van der Kooy**

Maar, apostolisch of niet, naoberplicht was het wel degelijk. Eenieder die zich nieuw in een gemeente vestigde diende zich op straffe van uitsluiting te melden bij zijn naobers, van welke men er meteen al vijf aan weerszijden had.

En de hulp die men diende te leveren was ook al niet vrijblijvend.

De heer Tonckens omschrijft dat in 1837 in niet mis te verstane woorden:

Bij sterfgevallen zal niemand meer dan ten